

Οι Νέες Τεχνολογίες στη Δημόσια Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, η χρήση τους στη Διοίκηση των Σχολικών Μονάδων

Ειρήνη Παναγούλη,
irinipan20@yahoo.gr

Εκπαιδευτικός ΠΕ Α' Ανατολικής Αττικής, ΠΤΔΕ Αθηνών, ΠΜΣ Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
«Διοίκηση και διαχείριση εκπαιδευτικών μονάδων»

Περίληψη

Οι Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), αποτελούν μέσο εκσυγχρονισμού τόσο στην εκπαιδευτική διαδικασία όσο και στη διεκπεραίωση των διοικητικών διεργασιών μιας σχολικής μονάδας. Τα σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΠΕ) αξιοποιούν όλο και περισσότερο τις Νέες Τεχνολογίες (ΝΤ), υιοθετώντας τη χρήση τους στην καθημερινή πραγματικότητα και εξασφαλίζοντας σύγχρονα τεχνολογικά μέσα στη διδακτική πράξη και διευκόλυνση στις διοικητικές εργασίες. Όμως, η ενσωμάτωση των ΝΤ στη διοικητική πράξη, δεν είναι ενιαία και κοινή σε όλα τα σχολεία της ΠΕ, καθώς παρατηρείται έλλειψη στην τεχνολογική υποδομή και στην επιμόρφωση των διοικητικών στελεχών. Στόχος της συγκεκριμένης εργασίας είναι: α) να διερευνήσει το βαθμό αξιοποίησης και τον τρόπο υιοθέτησης των ΝΤ στη διοίκηση των σχολικών μονάδων σε αστικές, ημιαστικές και αγροτικές περιοχές, β) να μελετήσει την εξοικείωση του ανθρώπινου δυναμικού της σχολικής διοίκησης στη χρήση του Η/Υ καθώς και να αναδείξει την ανάγκη αλλά και τη μορφή κατάλληλης επιμόρφωσης των διευθυντών σχετικά με τις ΝΤ, και γ) να εξετάσει την υφιστάμενη τεχνική υποστήριξη στις σχολικές διοικήσεις. Με βάση τα ερευνητικά αποτελέσματα, προτείνονται, επίσης, λύσεις ως προς την καλύτερη και αποδοτικότερη αξιοποίηση των ΝΤ στη σχολική διοίκηση.

Λέξεις κλειδιά: νέες τεχνολογίες, διοίκηση σχολικών μονάδων, υποδομές, επιμόρφωση

Εισαγωγή

Η σύγχρονη εποχή χαρακτηρίζεται από ραγδαίες εξελίξεις και συνεχή ανάπτυξη. Ιδιαίτερα στον τομέα των Τεχνολογιών της Πληροφορίας οι αλλαγές και οι επιδράσεις είναι απροσδόκητες και σημαντικές σε κοινωνικά, οικονομικά, πολιτικά και πολιτιστικά ζητήματα, καθώς οι συνέπειές τους διαμορφώνουν τη σύγχρονη κοινωνία.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνας (23-24 Μαρτίου 2000), κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «κάθε πολίτης πρέπει να διαθέτει τις δεξιότητες για τη ζωή και την εργασία στη σημερινή και στη μελλοντική κοινωνία της Πληροφορίας». Επίσης, διαπιστώθηκε η σημαντικότητα της διάδοσης στους νέους, μέσω της εκπαίδευσης, όλων των νέων εργαλείων γνώσης και επικοινωνίας, ώστε να έχουν τον απόλυτο έλεγχο και να είναι ικανοί να ανταποκριθούν στις οποιοδήποτε εξελίξεις. Έχει παρατηρηθεί επομένως, μια νέα σχέση ανάμεσα στις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και την εκπαίδευση, με τη δημιουργία της «Κοινωνίας της Γνώσης» (Knowledge Society). Πρόκειται λοιπόν, για την προώθηση της «ψηφιακής κουλτούρας» (Καστής & Χαραμής, 2001).

Οι συνεχείς αλλαγές και εξελίξεις στη σημερινή κοινωνία, στη νέα λοιπόν κοινωνία, στην Κοινωνία της Πληροφορίας, οδηγούν στην αναζήτηση όλο και πιο αποτελεσματικών συστημάτων διαχείρισης, διοίκησης, οργάνωσης και εκπαίδευσης. Σήμερα, προσφέρονται πολλές δυνατότητες μάθησης και ιδιαίτερα αξιοποιήσιμα νέα συστήματα διοίκησης και διαχείρισης μέσω των Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ). Στο

εκπαιδευτικό σύστημα ασκούνται μεγάλες επιρροές από όλες τις κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές και τεχνολογικές εξελίξεις. Συγκεκριμένα, οι Νέες Τεχνολογίες (ΝΤ) διαμορφώνουν ένα αναβαθμισμένο εργαλείο μάθησης αλλά και διοίκησης. Συχνά, όμως εμφανίζεται η χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση και στη διοίκηση, αλλά χωρίς οργάνωση, επεξεργασία και σε βάθος μελέτη (Δημητρακοπούλου, 2004).

Όπως προαναφέρθηκε, παρά τη μεγάλη σημασία και προσφορά των ΝΤ στον εκπαιδευτικό χώρο, δεν έχουν αξιοποιηθεί επαρκώς από το δημόσιο σχολείο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, ιδιαίτερα ως προς την εισαγωγή τους στη δημόσια διοίκηση των δημοτικών σχολείων. Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει το βαθμό αξιοποίησης και τον τρόπο υιοθέτησης των Νέων Τεχνολογιών στη διοίκηση των σχολικών μονάδων σε αστικές, ημιαστικές και αγροτικές περιοχές. Επιδιώκεται επίσης η μελέτη της εξοικείωσης του ανθρώπινου δυναμικού της σχολικής διοίκησης στη χρήση του Η/Υ και η ανάδειξη της ανάγκης αλλά και της κατάλληλης μορφής επιμόρφωσης των διευθυντών σχετικά με τις ΝΤ, καθώς και η εξέταση της υφιστάμενης τεχνικής υποστήριξης στις σχολικές διοικήσεις. Σε ξεχωριστές ενότητες παρουσιάζεται η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε, οι ερευνητικές υποθέσεις, η μέθοδος στατιστικής ανάλυσης, τα αποτελέσματα της έρευνας που διενεργήθηκε και, τέλος, γίνεται ανάλυση των συμπερασμάτων της μελέτης και της παρούσας βιβλιογραφίας.

Η οπουδιαιότητα της εργασίας έγκειται στον περιορισμό σχετικών μελετών, αναφορικά με την αξιοποίηση των ΝΤ από τις σχολικές διοικήσεις τόσο των αστικών όσο και των ημιαστικών και αγροτικών περιοχών της Ελλάδας, εφόσον κρίνεται απαραίτητη η διενέργεια ερευνών εξειδικευμένων στην ενσωμάτωση των ΝΤ στη διοίκηση των σχολικών μονάδων. Το συγκεκριμένο θέμα επιλέχθηκε διότι είναι αναγκαία: α) η υιοθέτηση των ΝΤ στα διοικητικά θέματα μιας σχολικής μονάδας, β) η κατάλληλη επιμόρφωση των διευθυντών, και γ) η ύπαρξη επαρκούς τεχνολογικού εξοπλισμού στις διοικήσεις των δημοτικών σχολείων.

Υλικό και μέθοδος

Έρευνα-μεθοδολογία

Στη συγκεκριμένη εργασία διερευνάται ο βαθμός εφαρμογής και ο τρόπος χρήσης του Η/Υ από τους διευθυντές δημοτικών σχολείων, εξετάζοντας την επάρκεια της υφιστάμενης τεχνικής υποστήριξης των σχολικών διοικήσεων και αναδεικνύοντας την ανάγκη συστηματικής επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, ώστε να αξιοποιηθούν αποτελεσματικά οι Νέες Τεχνολογίες στη διεκπεραίωση της διοικητικής οργάνωσης του σύγχρονου δημόσιου δημοτικού σχολείου.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε τη χρονική περίοδο μεταξύ Ιουνίου και Δεκεμβρίου 2010 μέσω διανομής ερωτηματολογίων, τα οποία στάλθηκαν και συμπληρώθηκαν από διευθυντές/τριες δημόσιων σχολικών μονάδων της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού Αττικής και του Νομού Κορινθίας. Οι συγκεκριμένοι νομοί περιλαμβάνουν αστικές, ημιαστικές και αγροτικές περιοχές και με βάση το κριτήριο αυτό έγινε η επιλογή τους. Οι ερευνητικές υποθέσεις –οι οποίες αναλύονται στη συνέχεια- εστιάζονται στη χρήση του Η/Υ στα διοικητικά θέματα και στους παράγοντες που την καθιστούν αποτελεσματική και αποδοτική. Για αυτό το λόγο η έρευνα στράφηκε σε διευθυντές σχολείων και όχι σε εκπαιδευτικούς.

Οι απαντήσεις των ερωτηθέντων κρίνονται αξιόπιστες και έγκυρες. Συγκεκριμένα, μοιράστηκαν 300 ερωτηματολόγια, από τα οποία απαντήθηκαν τα 121. Διανεμήθηκαν είτε ταχυδρομικά είτε με αποστολή ηλεκτρονικού μηνύματος (email).

Αναλυτικότερα, στο νομό Αττικής στάλθηκαν ερωτηματολόγια σε όλα τα σχολεία Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (236), από τα οποία συγκεντρώθηκαν 75 συμπληρωμένα, αριθμός που αποτελεί περίπου το 1/3 των απεσταλμένων. Επίσης, μοιράστηκαν σε όλα τα σχολεία του νομού Κορινθίας (64), με ανταπόκριση περίπου 72%, εφόσον συγκεντρώθηκαν 46. Το δείγμα αφορά στα 2/3 των δημοτικών σχολείων του συγκεκριμένου νομού.

Με βάση τα προαναφερθέντα δεδομένα, διαπιστώνεται ότι η συγκέντρωση απαντημένων ερωτηματολογίων ήταν αρκετά δύσκολη διαδικασία, με περιορισμένη ανταπόκριση. Παρατηρήθηκε επίσης, δυσχρηστία στην ηλεκτρονική επικοινωνία, εφόσον από τα 150 ηλεκτρονικά μηνύματα (mail) που στάλθηκαν, απαντήθηκε ένα ελάχιστο ποσοστό (3%). Παρόλα αυτά, το δείγμα κρίθηκε ικανοποιητικό εφόσον κάλυψε το 1/3 και τα 2/3 αντίστοιχα των σχολικών μονάδων των δύο νομών και παρουσίασε μια ολοκληρωμένη εικόνα της χρήσης των ΝΤ στα δημοτικά σχολεία των συγκεκριμένων νομών και της αξιοποίησής τους στη διοίκηση, και μπορεί να αξιοποιηθεί για περαιτέρω μελέτη και διεξαγωγή της έρευνας και των κατάλληλων συμπερασμάτων.

Ερευνητικές υποθέσεις

Οι ερευνητικές υποθέσεις (Υ) της παρούσας έρευνας έγιναν βασιζόμενες στις θεωρίες για χρήση Η/Υ από τα διοικητικά στελέχη των σχολικών μονάδων και είναι οι ακόλουθες:

- Υ1: Οι διευθυντές των δημοσίων δημοτικών σχολείων διαθέτουν Η/Υ αποκλειστικά για τη διεκπεραίωση των διοικητικών εργασιών του σχολείου.
- Υ2: Θέματα οργάνωσης και διοίκησης του δημοτικού σχολείου πραγματοποιούνται και διεκπεραιώνονται αποκλειστικά μέσω Η/Υ.
- Υ3: Τα δημοτικά σχολεία δε διαθέτουν τεχνική υποστήριξη.
- Υ4: Τα νεότερα σε ηλικία διευθυντικά στελέχη είναι πιο εξοικειωμένα με τη χρήση Η/Υ.
- Υ5: Οι διευθυντές των δημοτικών σχολείων είναι καταρτισμένοι σε θέματα διεκπεραίωσης των διοικητικών διαδικασιών μέσω Η/Υ.
- Υ6: Στους διευθυντές των σχολικών μονάδων παρέχεται η δυνατότητα επιμόρφωσης και κατάρτισης στη χρήση των ΤΠΕ.
- Υ7: Η παρακολούθηση επιμορφωτικών σεμιναρίων συμβάλλει στην εξοικείωση των διευθυντικών στελεχών στη χρήση Η/Υ.
- Υ8: Τα σχολεία των αγροτικών περιοχών μειονεκτούν σε τεχνική υποστήριξη σε σχέση με εκείνα των αστικών περιοχών.
- Υ9: Οι άνδρες διευθυντές είναι περισσότερο εξοικειωμένοι με την χρήση του Η/Υ σε σχέση με τις γυναίκες.

Εργαλεία στατιστικής έρευνας

Η στατιστική επεξεργασία των δεδομένων έγινε με χρήση του στατιστικού προγράμματος SPSS 15.0 for Windows. Τα στατιστικά εργαλεία τα οποία χρησιμοποιήθηκαν είναι: α) συχνότητες και ποσοστά, β) έλεγχος συσχετίσεων σύμφωνα με το κριτήριο Pearson Chi-Square (χ^2) και γ) έλεγχος συσχετίσεων σύμφωνα με το κριτήριο Fisher's Exact Test. Σχετικά με τον έλεγχο των ερευνητικών υποθέσεων, επελέγη το $\alpha < 0,05$ ως κριτήριο στατιστικής σημαντικότητας.

Αποτελέσματα

Ανάλυση δημογραφικών στοιχείων

Με βάση τις απαντήσεις των ερωτηθέντων, η συντριπτική πλειοψηφία διοικητικού προσωπικού αποτελείται από άντρες. Συγκεκριμένα, στο Νομό Αττικής το 73.3% (55) είναι

άντρες, ενώ το 26.9% (20) γυναίκες, αντίστοιχα στο Νομό Κορινθίας το 71.7% (33) άντρες και το 28.6% (13) γυναίκες. Η ηλικία της πλειοψηφίας των ερωτηθέντων διευθυντών τοποθετείται στην πέμπτη δεκαετία 40-50 χρονών (Αττική 66.7% και Κορινθία 54.3%).

Σχετικά με την προϋπηρεσία των ερωτηθέντων σε διευθυντική θέση:

- Νομός Κορινθίας: 56.5% από ένα έως τέσσερα χρόνια εργασίας ως διευθυντής.
- Νομός Αττικής: το μεγαλύτερο ποσοστό έχει πέντε με εννέα χρόνια προϋπηρεσία.

Ανάλυση στοιχείων δημοτικών σχολείων

Σε σχέση με τα στοιχεία των δημοτικών σχολείων που συμμετείχαν στην έρευνα, διαπιστώθηκε ότι κατά πλειοψηφία, τα σχολεία του Νομού Αττικής βρίσκονται σε αστικές περιοχές (98.7%). Αντιθέτως, στο Νομό Κορινθίας το ποσοστό των σχολείων που τοποθετείται σε αστικές, ημιαστικές και αγροτικές περιοχές ορίστηκε ως εξής: 47.8%, 45.7% και 6.5% αντίστοιχα. Ως προς την οργανικότητα των σχολείων, το μεγαλύτερο ποσοστό των δημοτικών σχολείων του Νομού Αττικής είναι 10θέσια-12θέσια (85.3%), ενώ στο Νομό Κορινθίας διαπιστώνεται αυξημένος αριθμός 5θέσιων-9θέσιων δημοτικών σχολείων. Στο Νομό Κορινθίας ο αριθμός των 12θέσιων σχολείων είναι μικρότερος συγκριτικά με της Αττικής. Σε ημιαστικές και αγροτικές περιοχές υπάρχουν ολιγοθέσια σχολεία κυρίως, στα οποία τη διευθυντική θέση κατέχει ένας ηλικιακά νεότερος εκπαιδευτικός με ολιγόχρονη προϋπηρεσία.

Ανάλυση στοιχείων τεχνολογικού εξοπλισμού σχολείων

Ο τεχνολογικός εξοπλισμός των δημοτικών σχολείων στους δύο νομούς, σύμφωνα με την έρευνα που πραγματοποιήθηκε, έγκειται ως εξής: οι διευθυντές των σχολικών μονάδων διαθέτουν ηλεκτρονικό υπολογιστή για τα διοικητικά θέματα του σχολείου. Επισημαίνεται επομένως η Υ1 ερευνητική υπόθεση ότι οι διευθυντές των δημόσιων δημοτικών σχολείων διαθέτουν Η/Υ για τη διεκπεραίωση των διοικητικών εργασιών. Σχετικά με τον τρόπο αξιοποίησης του ηλεκτρονικού υπολογιστή, η κύρια χρήση του, αφορά σε εργασίες όπως η δακτυλογράφηση, η εκτύπωση, η μηχανοργάνωση και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο.

Οι λόγοι αξιοποίησης του Η/Υ είναι η παροχή καλύτερης οργάνωσης, η εξοικονόμηση χρόνου, η μείωση του κόστους και η διευκόλυνση σε όλες τις διοικητικές διεργασίες. Επιβεβαιώνεται η Υ2 ότι τα θέματα οργάνωσης και διοίκησης του δημοτικού σχολείου πραγματοποιούνται και διεκπεραιώνονται αποκλειστικά μέσω Η/Υ. Το εύρημα είναι κοινό και στους δύο νομούς, έχει ιδιαίτερη σημασία για την εκπαιδευτική πραγματικότητα και την ανάπτυξη του σχολείου. Οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν τον τεχνολογικό εξοπλισμό για διοικητικά θέματα που σχετίζονται μεταξύ άλλων, με τη διοικητική οργάνωση, υποδεικνύοντας τη σπουδαιότητα ένταξης των ΝΤ στη σχολική διοίκηση.

Ανάλυση στοιχείων τεχνικής υποστήριξης

Ως προς την τεχνική υποστήριξη των ερωτηθέντων δημοτικών σχολείων, ο Νομός Αττικής διαθέτει υποστήριξη (εκτός από το 18.7% που δε διαθέτει). Στο Νομό Κορινθίας ένας στους δύο διευθυντές στερείται τεχνικής υποστήριξης. Επιβεβαιώνεται εν μέρει η Υ3 ότι τα δημοτικά σχολεία δεν έχουν τεχνική υποστήριξη-προστίθεται η συσχέτιση αυτής της έλλειψης με τις ημιαστικές και αγροτικές περιοχές.

Σχετικά με το είδος της τεχνικής υποστήριξης οι αστικές περιοχές, οι οποίες διαθέτουν σχολεία μεγάλης οργανικότητας, υποστηρίζονται από δημόσιο φορέα (ΠΛΗ.ΝΕ.Τ.). Οι ημιαστικές και οι αγροτικές περιοχές παρουσιάζουν ελλειπή υποστήριξη, η οποία βασίζεται κυρίως στον ιδιωτικό τομέα ή στην υιοθέτηση εναλλακτικών τρόπων. Επιβεβαιώνεται η Υ8

ότι τα σχολεία των αγροτικών περιοχών μειονεκτούν σε τεχνική υποστήριξη σε σχέση με εκείνα των αστικών περιοχών.

Η απάντηση των διευθυντικών στελεχών για την πρόσβαση στο διαδίκτυο, τη χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και την ύπαρξη ιστοσελίδας είναι θετική. Εδώ παρουσιάζεται μεγαλύτερη ανταπόκριση των διευθυντών/τριών όσο αυξάνεται η οργανικότητα του σχολείου. Όμως δεν υπάρχει καθημερινή αξιοποίησή τους.

Εξοικείωση διευθυντών

Ο βαθμός εξοικείωσης των διευθυντών ενισχύει τη θετική αντίληψη για τις ΝΤ που οδηγεί στην αποτελεσματική αξιοποίησή τους στην εκπαίδευση και στη σχολική διοίκηση. Τα ευρήματα συσχετίσεων ηλικίας με βαθμό εξοικείωσης και φύλου με βαθμό εξοικείωσης, επαληθεύουν τις ερευνητικές υποθέσεις Υ4 και Υ9. Αναλυτικότερα, σύμφωνα με την Υ4, τα νεότερα σε ηλικία διευθυντικά στελέχη είναι πιο εξοικειωμένα στη χρήση Η/Υ (γεγονός το οποίο οφείλεται στην εξάπλωση του Η/Υ, στην ένταξη εργασθηρίων Η/Υ στις παν/κές σπουδές). Σύμφωνα με την Υ9, οι άνδρες διευθυντές είναι περισσότερο εξοικειωμένοι με τη χρήση του υπολογιστή, σε σχέση με τις γυναίκες (θετικότερη στάση αντρών στους Η/Υ).

Σχετικά με την παρακολούθηση επιμορφωτικών σεμιναρίων οι 3 στους 4 έχουν επιμορφωθεί στη χρήση του Η/Υ και όσοι δεν έχουν λάβει σχετική επιμόρφωση θα το επιθυμούσαν μελλοντικά. Επιβεβαιώνονται οι Υ5+Υ6 ερευνητικές υποθέσεις, (Υ5) οι διευθυντές των δημοτικών σχολείων είναι καταρτισμένοι σε θέματα διεκπεραίωσης των διοικητικών διαδικασιών μέσω Η/Υ και (Υ6) ότι στους διευθυντές των σχολικών μονάδων παρέχεται η δυνατότητα επιμόρφωσης και κατάρτισης στη χρήση των ΤΠΕ. Ο βαθμός ικανοποίησης από την παρακολούθηση επιμορφωτικών σεμιναρίων: μέτρια (Νομός Αττικής), αρκετά (Νομός Κορινθίας). Υπάρχει συνάφεια παρακολούθησης επιμορφωτικών σεμιναρίων με την εξοικείωση στη χρήση του Η/Υ. Επιβεβαιώνεται επίσης η Υ7 ερευνητική υπόθεση ότι η παρακολούθηση επιμορφωτικών σεμιναρίων συμβάλλει στην εξοικείωση των διευθυντικών στελεχών στη χρήση Η/Υ.

Με βάση τις απαντήσεις των ερωτηθέντων κρίνεται αποτελεσματικός τρόπος επιμόρφωσης η προσωπική ενασχόληση και τα σεμινάρια από δημόσιους φορείς με τη μορφή υποχρεωτικής παρακολούθησης και ετήσιας, εντός σχολείου, με πρόγραμμα βασισμένο στην παροχή εξειδικευμένων γνώσεων βάσει των διοικητικών διευθυντικών αναγκών, επί πληρωμή ή απαλλαγή από διδακτικά καθήκοντα.

Προτάσεις διευθυντών για την αξιοποίηση του τεχνολογικού εξοπλισμού στα σχολεία

Οι προτάσεις των διευθυντών/τριών σχετικά με τις διοικητικές εργασίες και την επιμόρφωση κατατάσσονται ως εξής:

- Οικονομική ενίσχυση από το ΥΠΕΠΘ για αγορά κατάλληλου εξοπλισμού για τα σχολεία και αύξηση των πιστώσεων με σκοπό την υποστήριξη, την αναβάθμιση και τη συντήρησή του.
- Παροχή μηχανοργάνωσης του σχολείου με ενιαίο και κοινό λογισμικό χορηγούμενο από το ΥΠΕΠΘ, τοποθέτηση διοικητικού προσωπικού για γραμματειακή υποστήριξη και απαλλαγή των διευθυντών/τριών από τα διδακτικά καθήκοντα.
- Καθιέρωση επιμόρφωσης: συνεχούς, αποτελεσματικής και υποχρεωτικής όλων των εκπαιδευτικών και των διευθυντικών στελεχών στη χρήση και στην αξιοποίηση του Η/Υ.

- Δυνατότητα μοριοδότησης των επιμορφωμένων και παροχή οικονομικής ενίσχυσης σε αυτούς.
- Αξιολόγηση των επιμορφωτών.

Ανάλυση - Συζήτηση

Η σπουδαιότητα των Νέων Τεχνολογιών στη σχολική διοίκηση

Η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, ειδικά στη δημόσια σχολική διοίκηση, είναι φανερό ότι καθιστά ένα ιδιαίτερα καθοριστικό σημείο ένδειξης εκσυγχρονισμού, καθώς η υιοθέτηση των ΝΤ αποτελεί δείγμα ανάπτυξης, το οποίο οδηγεί στη βελτίωση των δεικτών ποιότητας της ζωής. Η αυξανόμενη πολυπλοκότητα του εκπαιδευτικού συστήματος, καθιστά αναγκαία την εισαγωγή τους, εφόσον οι ΝΤ μπορούν να συμβάλλουν ουσιαστικά στη βελτίωση όλων των εκπαιδευτικών και διοικητικών διαδικασιών. Ενισχύεται λοιπόν, με βάση τους Ράπτης & Ράπτη (2001), η ανάγκη ένταξης των ΤΠΕ και η υιοθέτηση σύγχρονων τρόπων μάθησης, οργάνωσης και εργασίας.

Ένα πρώτο βήμα για την ενσωμάτωση των ΝΤ στην εκπαίδευση πραγματοποιήθηκε στα τέλη του 1997, με την ολοκλήρωση ενός νέου Πλαισίου Προγράμματος Σπουδών Πληροφορικής. Οι αλλαγές που προσπάθησαν να επιτευχθούν, δεν αφορούσαν μόνο στο διδακτικό μέρος, αλλά σχετιζόνταν και με το γενικότερο πλαίσιο μέσα στο οποίο κινείται το σύγχρονο ελληνικό σχολείο, όπως για παράδειγμα τα προγράμματα σπουδών, η μεθοδολογία διδασκαλίας, οι προδιαγραφές σχολικών εργαστηρίων κτλ. Με το νόμο 2672/1998, άρθρο 14 (ΦΕΚ 290, τ. Α'), καθιερώθηκε στη δημόσια διοίκηση η ηλεκτρονική επικοινωνία, η οποία ισχύει από 1/3/1999 και σχετίζεται με τη διακίνηση εγγράφων με τηλεομοιοτυπία (FAX) και με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (email) (Σαΐτης, 2005). Η προσπάθεια συνεχίστηκε τα τελευταία χρόνια από το Υπουργείο Παιδείας και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, μέσω του Β' και Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, εφόσον, δόθηκε ώθηση στα εκπαιδευτικά λογισμικά, στην ανάπτυξη τους και στην γενικότερη αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση (Παπαδόπουλος, 2001).

Αξίζει να επισημανθεί σε αυτό το σημείο, ότι η ένταξη των ΝΤ στην Ελλάδα, και η ενσωμάτωσή τους στη δημόσια εκπαίδευση και διοίκηση των σχολείων δεν έχει πραγματοποιηθεί πλήρως. Διεθνείς ερευνητές, όπως οι Ράπτης & Ράπτη (2000), Harris et al., (2001) και Fluck (2001), υποστηρίζουν ότι η ένταξη των ΤΠΕ στη σχολική πράξη δεν έχει ολοκληρωθεί και δεν έχει φτάσει στο βαθμό που αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση, ώστε να υπάρξουν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Διαπιστώνουμε επίσης, ότι κάθε προσπάθεια επικεντρώνεται κυρίως στην υιοθέτηση των νέων τεχνολογιών στη διδακτική πράξη και λιγότερο στη σχολική διοίκηση.

Παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα των ΤΠΕ

Ένας από τους βασικότερους παράγοντες που επηρεάζουν την αξιοποίηση των ΤΠΕ είναι ο άνθρωπος, ο οποίος αποτελεί σημαντικό δείκτη αποτελεσματικότητας της ένταξης και της χρήσης των Νέων Τεχνολογιών στην εκπαίδευση. Στόχος είναι η μετατροπή της νοοτροπίας του ανθρώπινου εκπαιδευτικού δυναμικού, ο βαθμός της εξοικείωσης των εκπαιδευτικών και η αποφυγή διστακτικότητας ως προς τις καινοτομίες εκπαιδευτικών και διευθυντικών στελεχών (Τζιμογιάννης, 2002; Tearle, 2004).

Εντοπίζονται επίσης προβλήματα ένταξης των ΝΤ είτε στη διδακτική διαδικασία είτε στη διοίκηση, τα οποία σχετίζονται με τις συνθήκες που επικρατούν στις σχολικές μονάδες.

Συγκεκριμένα επηρεάζονται από την υλικοτεχνική υποδομή, την έλλειψη συνεχούς τεχνικής υποστήριξης και την έλλειψη αποτελεσματικής επιμόρφωσης (Χλαπάνης, 2002).

Επιμόρφωση

Ένας πολύ σημαντικός παράγοντας για την ενσωμάτωση των ΝΤ στην εκπαίδευση, όπως προαναφέρθηκε, είναι ο ανθρώπινος, εφόσον, με βάση την άποψη του Ogborn (2002), οι μεταρρυθμίσεις επιτυγχάνουν ή αποτυγχάνουν ανάλογα με το πώς νιώθουν οι εκπαιδευτικοί, αν δηλαδή τις κατέχουν ή όχι. Υποστηρίζοντας επίσης, την άποψη του Teodoro (2002), ότι ο καθοριστικός παράγοντας της επιτυχίας μιας καινοτομίας είναι ο ανθρώπινος, συμπεραίνουμε ότι για να επιτευχθεί η επιτυχής ενσωμάτωση των ΝΤ στην εκπαιδευτική διαδικασία απαραίτητη είναι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Η καθυστέρηση και μη ικανοποιητική είσοδος των ΝΤ στην εκπαίδευση οφείλεται στο ανθρώπινο δυναμικό και στην έλλειψη κατάλληλης επιμόρφωσής του.

Η επιμόρφωση επομένως, αποτελεί μια διαρκή, συνεχιζόμενη και απαραίτητη προσπάθεια, η οποία σε διεθνές επίπεδο, σχετικά με τις ΝΤ, δεν περιορίζεται στη χρήση τους, αλλά και σε μεθόδους που σχετίζονται με την ολοκληρωτική αξιοποίησή τους στη σχολική πραγματικότητα (Χλαπάνης, 2006). Στην Ελλάδα, το μεγαλύτερο μέρος των εκπαιδευτικών, κυρίως, των διοικητικών στελεχών, δεν έχει λάβει ικανοποιητική εκπαίδευση στις ΤΠΕ ούτε έχει καλύψει τις ανάγκες του για επιμόρφωση (Vosniadou & Kollias 2001).

Συμπεράσματα

Βασικό συμπέρασμα από την έρευνα είναι η θετική αντιμετώπιση των διευθυντών/τριών στη χρήση των ΝΤ. Επίσης, αναγνωρίζεται η αναγκαιότητα και η αναντικατάστατη παροχή διευκολύνσεων, εντάσσοντάς τον Η/Υ στην καθημερινή πράξη. Τα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα παρέχουν καλύτερη οργάνωση, εξοικονόμηση χρόνου, μείωση του κόστους και γενικότερα διευκόλυνση σε όλες τις διοικητικές διεργασίες (Ράπτης & Ράπτη 2001). Επιδιώκεται, ακόμα, η αξιοποίηση των ΝΤ για διοικητικές εργασίες, παρουσιάζοντας όμως συγχρόνως, μια δυσλειτουργία και δυσχρηστία σε σχέση με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και την ιστοσελίδα. Η πλειοψηφία των σχολείων διαθέτει ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (Σαΐτης, 2005), όμως παρατηρείται μηδαμινή αξιοποίηση σε καθημερινή βάση. Η ύπαρξη ιστοσελίδας βρίσκεται ακόμα σε αρχικό στάδιο, ενώ υπάρχει διαφοροποίηση ανάμεσα στα σχολεία αστικών, ημιαστικών και αγροτικών περιοχών, διότι ελάχιστα σχολεία αγροτικών περιοχών έχουν ιστοσελίδα. Η υιοθέτηση των ΤΠΕ επιβάλλει την παροχή συνεχούς και υποχρεωτικής επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, καθώς και τεχνική και οικονομική υποστήριξη, ανεξαρτήτως περιοχής και οργανικότητας σχολείου. Αναγνωρισμένη είναι η βαρύτητα και η αναγκαιότητα της ένταξης και της υιοθέτησης των ΝΤ στη σχολική διοίκηση, συγχρόνως όμως, παρατηρούνται ελλείψεις βασικών παραγόντων, ώστε να είναι ενιαία και αποτελεσματική. Τέλος, παρουσιάζεται εκπαιδευτική ανισότητα στα σχολεία της υπαίθρου και στα σχολεία των αστικών κέντρων.

Αναφορές

- Harris, S., Kington, A., Lee, B. (2001). ICT and innovative pedagogy examples from case studies in two schools collected as part of the Second Information Technology in Education Study (SITES) in England. *Paper presented at the British Educational Research Association Annual Conference, University of Leeds.*
- Fluck, A.E. (2001). Some national and regional frameworks for integrating information and communication technology into school education. *Educational Technology & Society*, 4(3).

- Ogborn, J. (2002). Ownership and transformation: teachers using curriculum innovation. *Physics Education*, 37(2), 142-146.
- Tearle, P. (2004). A theoretical and instrumental framework for implementing change in ICT in education. *Cambridge Journal of Education*, 34 (3), 331-351.
- Teodoro, V.D. (2002). Embedded technologies in the curriculum: A framework and some examples in science and mathematics education. *3rd Hellenic ICT Conference with International Participation, Proceedings Volume A* (pp. 39-48). Rhodes.
- Vosniadou, S. & Kollias, V. (2001). Information and Communication Technology and the Problem of Teacher Training: Myths, Dreams, and the Harsh Reality. *Themes in Education*, 2(4), 341-365.
- Δημητρακοπούλου, Α. (2004). Τρέχουσες και νέες τάσεις στις εφαρμογές των τεχνολογιών της πληροφορίας και των επικοινωνιών για τη διδασκαλία των φυσικών επιστημών. Στο Ι.Κεκές (επιμ.), *Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση, Ζητήματα Σχεδιασμού και Εφαρμογών, Φιλοσοφικές-Κοινωνικές Προεκτάσεις, Ειδική Έκδοση, Ένωσης Ελλήνων Φυσικών* (σ. 201-248), Αθήνα: Ατραπός.
- Καστής, Ν. & Χαράμης, Π. (2001). *Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στο σχολείο με τις νέες τεχνολογίες*, Αθήνα: Ίδρυμα Μελετών Λαμπράκη, Παρατηρητήριο Εκπαίδευσης.
- Παπαδόπουλος, Γ. (2001). Το Σχολείο στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Στο Τσολακίδης (επιμ.), *Η Πληροφορική στην Εκπαίδευση Τεχνικές, Εφαρμογές, Κατάρτιση Εκπαιδευτικών, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, πρακτικά Συνεδρίου* (σελ. 83-88), Ρόδος.
- Ράπτης, Α. & Ράπτη Α. (2000). *Εκπαιδευτική Πολιτική και Εισαγωγή των Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση. Στο Κόμης (επιμ.), Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση, Πανεπιστήμιο Πατρών, πρακτικά 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή* (σ. 15-27). Πάτρα.
- Ράπτης, Α. & Ράπτη, Α. (2001). Είναι δυνατόν να αλλάξει η κουλτούρα της μάθησης με την αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών στην εκπαίδευση; Η σημασία της παιδαγωγικής μόρφωσης των εκπαιδευτικών και η υστέρηση της εκπαιδευτικής πολιτικής στη χώρα μας. Στο Τσολακίδης (επιμ.) *Η Πληροφορική στην Εκπαίδευση Τεχνικές, Εφαρμογές, Κατάρτιση Εκπαιδευτικών, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, πρακτικά Συνεδρίου* (σ. 47-70), Ρόδος.
- Σαΐτης, Χ. (2005). *Οργάνωση και διοίκηση της Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Τζιμογιάννης, Α. (2002). Προετοιμασία του σχολείου της κοινωνίας της πληροφορίας. Προς ένα ολοκληρωμένο μοντέλο ένταξης των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 122, 55-65.
- Χλαπάνης, Γ. (2002). Ένταξη των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη και προτεινόμενοι τρόποι άμεσης εφαρμογής τους στη διδασκαλία διαφόρων γνωστικών αντικειμένων του Ελληνικού Λυκείου, Στο *Μεταπτυχιακό Σεμινάριο του Κύκλου Σπουδών του Εργαστηρίου Μαθησιακής Τεχνολογίας και Διδακτικής Μηχανικής*, Ρόδος.
- Χλαπάνη, Γ. (2006). Δημιουργία κοινοτήτων μάθησης με αξιοποίηση των τεχνολογιών των επικοινωνιών: μελέτη περίπτωσης υλοποίησης επιμορφωτικού προγράμματος εκπαιδευτικών για τις τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών στην εκπαίδευση. *Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών*.